

АЛЮЗИВНО-РЕМІНІСЦЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БІБЛІЇ В ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ІВАНА ФРАНКА

Статтю присвячено дослідженню біблійних алюзій та ремінісценцій як чільних репрезентантів сакрального в поетичному мовомисленні Івана Франка. Виокремлено та розмежовано біблійні алюзії та ремінісценції поетичного дискурсу митця; визначено їхнє функціональне наповнення та ідейно-контекстуальну семантику. Проведено лінгвостилістичні студії над прецедентними алюзіями та ремінісценціями, що виступають у Франка концептуальними засобами вираження категорії інтертекстуальності.

Ключові слова: лексема, сакральний лінгвопростір, Біблія, біблійні алюзії, біблійні ремінісценції, інтертекстуальність, прецедентні імена.

Постановка проблеми. Лінгвістична наукова думка останніх десятиліть відзначається значною фокусацією уваги науковців на вивченні проблеми мовотворчості та світогляду «невичерпного атома» – Івана Франка, а головне на дослідженні мовних засобів вираження релігійного світобачення митця, що тривалий час перебували на периферії мовознавчих та франкознавчих досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературознавство має змогу похвалитися більшими здобутками. Одначе, маємо вагомі досягнення і в лінгвістиці. Ґрунтовні дослідження, присвячені висвітленню різних аспектів вираження та побутування сфери «sacrum» у Франковій художній спадщині, презентовані статтями М. Скаб, Т. Вільчинської, О. Дея, Г. Тимошик, Л. Полюги, О. Сербенської.

Налаштованість мовознавчих зацікавлень на аналіз релігійної генези творів Івана Франка зумовлено тим, що сакральне слово посідає чільне й органічне місце в художній мовотворчості митця. Прикметно, що проблема «християнськості» світогляду письменника тривалий час не артикулювалася, перебувала на периферії франкознавчих досліджень.

Тривалий час побутував міф про атеїзм письменника, дослідники ретельно вибірували псевдодобогорчі мотиви в його багатому художньому доробку.

Біблійна тематика, образи-символи, персоналії, численні підтекстові перерегуки зі Святим Письмом – це потужний пласт художнього ідіолекту Івана Франка, головне поетичного. Книга Книг стає для митця джерелом численних інтерпретацій. Звертаючись до подій Старого чи Нового Завіту, він віртуозно

та лаконічно трансформує й переосмислює їх, майстерно вводить у художньо-мистецьку канву своїх поезій, підносить до рівня філігранних символем та стилістем. Біблійні фабули перетрансформовуються під пером письменника на новому рівні й звучать суттєво по-іншому. Власне, відбувається те унікальне явище, яке характерне хіба що для перекладу геніальним перекладачем творів геніального автора, що писав іншою мовою. Так лаконізовано в поетичних текстах Івана Франка проступає категорія інтертекстуальності.

Іманентна прикмета Франкового мовомислення – масиви біблійних алюзій та ремінісценцій, дослідженню функціонального наповнення яких і присвячена наша стаття.

Мета – визначити специфіку функціонування біблійних алюзій та ремінісценцій у поетичних текстах Івана Франка. Досягнення мети передбачає розв'язання низки завдань: з'ясувати специфіку поняття *інтертекстуальність*; окреслити значення понять *алюзії* та *ремінісценції* у мовознавчій думці; виокремити й розмежувати біблійні алюзії та ремінісценції у власне мовознавчому вимірі; проаналізувати функційне наповнення і семантико-стилістичний потенціал біблійних алюзій та ремінісценцій у поетичних текстах Івана Франка.

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістичній науці останнім часом дедалі більшої актуальності набуває проблема представленості «чужого тексту» в тому чи іншому творі. Такі чужотекстові (інтертекстові) вкраплення мають різні джерела виникнення, одним із яких є сакральні тексти [3, 106].

Рядки поезій Івана Франка рясніють релігійною лексикою. Численні біблійні алюзії та ремінісценції, супроводжувані відповідними вербальними індикаторами, постають не тільки виразною рисою ідіостилю митця, що презентує сакральний лінгвопростір його поезій, але й репрезентантами авторського християнського світогляду, основними засобами вираження категорії інтертекстуальності в художньому тексті. Ці поняття, критерії їх виокремлення, особливості функціонування й до сьогодні не мають однозначного тлумачення в мовознавстві.

У Лінгвістичній енциклопедії інтертекстуальність трактується як наявність у певному тексті слідів іншого тексту (у нашому випадку – Біблії); діалогічний зв'язок тексту в семіотичному універсумі з попередніми текстами (рекурсивний) та з подальшими текстотвореннями (прокурсивний); занурення тексту до континууму інших текстів, до текстової традиції тощо. Значні досягнення в дослідженні категорії інтертекстуальності належать О. Потебні, О. Веселовському, М. Бахтіну, В. Виноградову, К. Леві-Строссу, Ю. Лотману та ін. Основні вияви інтертекстуальності в тексті – це цитати, алюзії, ремінісценції, мандрівні сюжети, запозичення світоглядного способу естетичної фіксації світу, синкретизм функціональних стилів (ЛЕ, 210 – 211).

Алюзія, за О. Селівановою, – це вияв текстової категорії інтертекстуальності, прийом художньої виразності, що змістовно збагачує текстову інформацію, створюючи численні асоціації за рахунок явного натяку на події, факти, реальних осіб, інші тексти, їхніх персонажів. Алюзія використовується як ри-

торична фігура, що вимагає однозначного розуміння (ЛЕ, 25). У Великому тлумачному словнику сучасної української мови читаємо: «Алюзія – уживаний у художньому творі як риторичний прийом натяк на загальновідомий історичний, літературний чи побутовий факт» (ВТССУМ, 24). Літературознавці розглядають алюзію як «художньо-стилістичний прийом, натяк, відсилання до певного літературного твору, сюжету чи образу, а також історичної події з розрахунку на ерудицію читача, покликаною розгадати закодований зміст» (ЛСД, 29 – 30). Алюзія постає на основі багатьох тропів, фігур, сюжетно-композиційних вирішень, контекстуальних та інтертекстуальних конотацій тощо [4, 288].

Ремінісценція, за визначенням О. Селіванової, «один із виявів текстової категорії інтертекстуальності, що полягає у введенні до певного тексту фрагментів, які нагадують адресатові події, факти, героїв, стилістичні прийоми, мотиви іншого тексту або твору мистецтва. Ремінісценція зумовлює рекурсивні відношення діалогічності тексту із семіотичним універсумом культури» (ЛЕ, 617). Оригінальне трактування ремінісценції подається у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, де виокремлюються такі значення цього поняття: «1. Невиразний спомин, відгомін якоїсь події або враження. 2. Відгомін у художньому творі якихось мотивів, образів, деталей тощо з широковідомого твору іншого автора. 3. Поліпшення відтворення запам'ятовуваного матеріалу, яке спостерігається через деякий час після його звучання» (ВТССУМ, 1212). Аналогічні дефініції подано і в Словнику української мови (СУМ, 501). Літературознавство трактує ремінісценцію як відчутний у літературному творі відгомін іншого літературного твору, що проявляється у подібності композиції, стилістики, фразеології; один із носіїв смислу. За літературною суттю та функціями ремінісценція дуже подібна до стилізації та алюзії, але, на відміну від цих засобів вираження категорії інтертекстуальності, вона загалом не усвідомлена автором і виникає внаслідок сильного впливу на нього творів інших письменників (ЛСД, 576).

На основі наведених тлумачень спробуємо виокремити та розмежувати біблійні алюзії та ремінісценції в поетичному доробку Івана Франка, окреслити їхній семантико-стилістичний потенціал.

Одним із невичерпних джерел збагачення Франкового генія в усі періоди його творчості незмінно була Біблія. Це простежується уже в перших рядках поезій митця, ба, навіть в заголовках. Чи не в кожному вірші автор апелює до Бога, Ісуса, Пречистої Діви, веде з Творцем постійні діалоги, вибудовує перед читачем художньо-досконалі алюзивно-ремінісцентні блоки. У поезіях Івана Франка *Біблія* постає прецедентним текстом. Кожне біблійне ім'я, згадуване письменником, володіє алюзивним потенціалом, слугує вербальним знаком для конструювання розгалужених асоціативних сюжетів.

Серед найпромовистіших алюзивних прикладів у контексті нашого дослідження чільне місце посідає Франкова поезія «Коляда». Повністю витриманий у дусі бойківської народно-пісенної творчості, вірш вже самою своєю назвою відправляє нас до витоків. Це прагнення осмислити й досі не збагнену людством

подію – народження Ісуса Христа. Митець не лише майстерно завуалював біблійне алюзивне тло, а й зумів глибинно осягнути та передати національно-патріотичні пориви свого духу. Теоніми Бог, Христос, Матір Божа виступають промовистим ідейно-художнім вербальним осердям алюзивної текстової канви. Митець своєрідно поєднує в поезії дві часові й просторові площини – власне біблійну, давню, й українську, бойківську, дві події загальнолюдського значення – народження Ісуса і Його хресну смерть: *«Ой, як то було із первовіку, – / Гей, дай Боже! – / Як жиди Христа на муки брали, / На муки брали, на хрест розп'яли, / Пречиста Діва весь світ сходила; / Весь світ сходила, сина гляділа»* (Фр., 84).

Духовний перегук із цією поезією подибуємо у «Святовечірній казці». Автор вдається до алюзії вже в самому заголовку, актуалізуючи усталене у свідомості християн атрибутивно-субстантивне словосполучення, що породжує в уяві реципієнта асоціації, емоційні переживання, роздуми про народження Ісуса Христа. Біблійна алюзія в цій поезії постає потужним художньо-стилістичним прийомом. Вербальне оточення, зокрема атрибутивно-субстантивні сполуки *світло світа, хресне древо, терневі вінци*, актуалізує загальновідомі біблійні сюжети, спонукає читача витлумачити та сприйняти ці знаки: *«Бо вечір се святий; палає світло всюди, / І огник радості у кожній тліє груді. / «ось вісімнадцять сот вісімдесят три літа, / Як Той родивсь, що став учитель, світло світа, / Що за слова любви умер на хреснім дереві, / За правду завіщав усім вінці терневі!»* (Фр., 408).

Одним із найчастотніших алюзивних засобів Франкових поезій постають прецедентні теоніми *Бог, Творець, Господь, Ісус Христос, Матір Божа*. До слова, теонім Бог нараховує 2121 слововживання в поезіях Івана Франка (словоформа Біг – 30 разів), Господь – 97, Творець – 30, Христос – 77, Ісус – 8, Діва – 94, Богородиця – 2 [Докл. див.: 2].

Емоційно наснажена розмова з Богом лейтмотивна у творчому доробку Івана Франка. Митець блискуче інкрустує художню канву своїх поезій натяками, що відсилають нас до Книги Книг, до Бога. У власне мовознавчому аспекті теонім *Бог* актуалізує імпліцитні сенси, що визначаються концептуальними семами *милосердя, всепрощення, всемогутність, добро, любов, вічність, справедливість, всюдисущість, всевідець, всезнавець*: *«І чи коли настане нам щасливіший час? / Чи завитає єдність, і згода й мир до нас? / Бог знає. Та ми слова не зречемось того: / «Мир – мирним! На враждующих – сам Бог і хрест його»* (Фр., 92).

В окремих контекстах, щоб посилити семантико-стилістичний потенціал теоніма *Бог*, І. Франко вдається до сакрально акцентованих відповідників *Всезнавець, Правдивий і Святий, Розп'ятий*. Така розшифрована семантика теоніма засвідчує авторське входження в текст. Цю тенденцію простежуємо в поезії «Фуль, цар єгипетський», де біблійна алюзія актуалізує фонові знання про Святу Трійцю – один з найбільш утаємничених феноменів. Єдине джерело знань про три Божі Особи, що стали каменем спотикання численних християн-

ських конфесій, – Святе Письмо (Йоан 3: 13–17): «*Вирочня до нього мовить: / «Перший Бог отсе зробив, / Потім Слово, а Дух – третій, / Що тих двох звіка любив»* (Фр., 435).

Часто алюзія слугує поштовхом до відтворення в уяві своєрідних мініатюр-ілюстрацій біблійних сюжетів. Так, у поезії «Присвята» автор обґрунтовує та висвітлює власне бачення постаті поета-творця. Алюзія постає тут не лише взірцем високохудожнього опанування потенційних ресурсів біблійних сюжетів, а й стилістично акцентованою формою, виразником ідейної концептосфери: «*Бий своїм словом, бий доразу / Котурн і фальш, пустую фразу! / Гони їх з пісні на псю маму, / Як гнав Ісус міняйлів з храму!*» (Фр., 435).

Заголовковий комплекс «Як гнав Ісус міняйлів з храму» також асоціюється з біблійним сюжетом: «І приходять вони в Єрусалим, і, ввійшовши у храм, Ісус взявся виганяти тих, що продавали й купували в храмі; перекинув столи міняйлів та ослони тих, що продавали голубів, а й не дозволив, щоб хтось будь-що переносив через храм. Навчав він їх і казав їм: «Хіба не написано: Дім мій домом молитви назветься для усіх народів? А ви з нього зробили печеру розбійників» (Мк. 11: 15–17). Так, як Ісус «очищає» храм, поет повинен дбати про чистоту своїх творінь.

Чи не найрельєфніше біблійна алюзія проступає в поезії «Ні, не любив на світі я нікого», де автор у високохудожній формі експлікує християнську заповідь любові «Люби ближнього, як самого себе»: «*Ні, не любив на світі я нікого / Так, як живому слід живих любить, / Щоб, не зрікаючись себе самого, / Ввійти в другого душу»* (Фр., 177).

У поезії «Було се три дні перед моїм шлюбом» зринає алюзія зустрічі Мойсея з Богом та «неопалимої купини»: «*І враз почув я голос невимовний, / Той голос, що його лиш серце зна, / Для вуха тихий, але сили повний, / Що душу розворушує до дна* (Фр., 388).

Письменник щедро засіває свої поезії прецедентними біблійними антропонімами, топонімами, теонімами, загальними назвами біблійних персонажів чи понять, закликає читача до декодування, дешифрування смислу, оповитого серпанком таємничості, прагне розворушити живу думку. Автор нерідко вдається до трансформації біблійного інтертексту, що чітко простежуємо у вірші «Ключники й дозорці», де звернення до негативно конотованої біблійної алюзії **зрада Юди** допомагає йому збудити в уяві читача відповідний емоційний стан: «*Ви продали себе в кати й на муки / За 300 гультенів річної плати*» (Фр., 182).

Відповідне вербальне оточення допомагає митцеві актуалізувати в поезії «Анні П.» біблійну притчу про кукіль (Мт. 13: 24–30): «*Дівчина встала рано-рано: / «Піду я в поле, мамо-мамо! / Піду я в поле до роботи, / Злоту пшениченьку полоти. / Годі сидіти дома тут: / Глушить пшеницю хопта люта»* (Фр., 160).

Автор влітає в художню канву своїх поезій інтертекстові елементи. Алюзія часто набуває у творчості митця акцентованого символічного значення. Так, бібліонім **Лазар** – це згорнутий до рівня прецедентної символіки натяк на біблійну оповідь про воскресіння Лазаря. У сакральному лінгвопросторі

Івана Франка лексема *Лазар* актуалізує символічні компоненти *воскресіння, відновлення, страждання та винагорода, святість та прослава Божя*: «Вчора тлів, мов Лазар, я / В горя домовині – / Що ж се за нова зоря / Мені блисла нині» (Фр., 107).

Біблієонім *Йосиф* у поезії «Притча про любов» експлікує сюжет зі Святого Писання про улюбленого сина Якова – Йосифа, який неодноразово піддавався підступу та зраді, спочатку від найближчих – рідних братів, пізніше від дружини фараона (Бут. 37: 20–36). Зазначена лексема не тільки постає маркером загальновідомого біблійного сюжету, але й вербалізатором семантико-емотивних та символічних нюансів, увиразнює семи *жертвовність, стійкість, святість, терпіння, життєвий досвід*: «Минувше ти збудив сумне... / Мій друже, не люби мене! / Отець любив мене й жалів, / За се братів на мене гнів. / За се я в рові смерти ждав, / За се невольником я став. / Потім Пентефрія жона – / Любила страх мене вона, / Та за любов її дарму / Попав я на сім літ в тюрму» (Фр., 281).

Процес сприйняття та декодування алюзій «відбувається в напрямку від розуміння прямого значення контексту → упізнання покликання на прецедентний текст → витлумачення додаткових смислів, підтекстів → співвідношення з фоновими знаннями → до емоційного сприйняття тексту» [2, 6].

Функціонування біблійних ремінісценцій у поезії Івана Франка – ще один невід’ємний компонент авторського мовомислення, що репрезентує його світоглядну картину. Автор мало вдається до прямих ремінісценцій, він майстерно обіграє, імплікує та трансформує загальновідомі факти, цитати ситуації, створює пасажі на загальновідомі біблійні сюжети, і цим спонукає реципієнта до активної інтелектуальної діяльності, активізації фонових культурних знань, досягає емоційно-експресивного апогею.

Надзвичайно цікавою в такому аспекті є поезія «Легенда про Пилата». Сам заголовок алюзивних, натякає на розлогий біблійний сюжет про несправедливий суд над Ісусом Христом, описаний кожним євангелістом. У рядках поезії поет послуговується ремінісценцією, трансформувавши оповідь євангеліста Матея. У Франка читаємо: «Пилат Христа віддав катам на муки / І мовив: «Я не винен, вам бажалось!». / Взяв воду і, прилюдно вмивши руки, / Пішов обідать, мов ніщо й не сталося» (Фр., 187).

У Євангелії від Матея читаємо: «Заговорив правитель і сказав їм: «Кого з двох бажаєте, щоб я відпустив вам?» Ті відповіли: «Варавву» Каже до них Пилат: «А що маю робити з Ісусом, що зветься Христос?» Усі відповіли: «Нехай буде розіп’ятий!» Спитав він: «Що злого вчинив він?» Вони ж ще більше заходилися кричати: «Нехай буде розіп’ятий». Пилат, бачивши, що нічого не вдіє, а заколот дедалі більшає, взяв води й умив перед народом руки та й каже: «Я не винний крові праведника цього, ви побачите» (Мт. 27: 21–24).

Франків геній на цьому не зупинився. У наступних рядках аналізованої поезії він створює контрастне тло, звівши разом персонажів Нового й Старого Заповіту. У майстерній та високохудожній формі митець уводить у текст ще

одну ремінісценцію – сюжет братовбивства: «І Бог поклав клеймо на грудь Пилата, / Житє, смерть, тіло й дух його прокляв, / Гірш Каїна, бо Каїн вбивши брата, / Не мив рук з крові – винним чувсь, тікав» (Фр., 188).

Навіть на прикладі однієї поезії бачимо насиченість лінгвопростору Івана Франка біблійними алюзіями та ремінісценціями. Цікаво, що самі лексеми **Пилат, Каїн, Христос** поет вживає як знакові. Так, **Христос** – символ терпінь і страждань, відкуплення гріхів усього людства, хресної смерті, **Пилат** – боговбивця і боговідступник, символ гріховності та божої кари, **Каїн** – усимволізовує братовбивство, боговідречення, гріх, прокляття. Емоційно-експресивне та семантико-стилістичне наповнення поезії підсилюють лексеми **кров, вода, вина, звірюка, клеймо, гадюка**.

Послугується автор біблійною ремінісценцією і в поезії «Христос і хрест», де майстерно екстраполное на сьогоднішній біблійний сюжет про розп'яття Ісуса Христа, що корелює з рядками Євангелій. Ремінісценція в цій поезії слугує засобом експлікації імпліцитних сем **відкуплення гріхів людства, гріховне сьогочасне життя, страждання Ісуса, образу Бога**: «Серед поля край дороги / Стародавній хрест стоїть, / А на нім Христос розп'ятий / Висів тож від давніх літ (Фр., 132).

Хрест у поезії постає вербалізатором сем **вічні тортури і страждання, спокута, смертне древо**. Автора болить, що мільйони лицемірів і сьогоднішні «брехні перевеслом» прив'язують «Христа до хреста», незважаючи на «святий примір» Спасителя: «Силуються понад людськість / Будь-що-будь піднять Христа, / І хоч брехні перевеслом / Прив'язати до хреста» (Фр., 132 – 134).

Висновки. Навіть така коротка розвідка засвідчує, що біблійні алюзії та ремінісценції – невід'ємний атрибут мовомислення Івана Франка, один з його улюблених стилістичних прийомів, іманентна світоглядна й стильова ознака мовотворчості. Ми заторкнули у своїй статті лише фрагмент сакрального лінгвопростору поета – алюзивно-ремінісцентний потенціал його поезій. Решта ще чекає свого дослідника. Але навіть такий побіжний аналіз допомагає відчутти особливості художнього мовосвіту митця, відкриває автора в його справжній іпостасі – іпостасі християнина, віра якого «гори ворушить».

Література

1. Ковалик І. І. Лексика поетичних творів Івана Франка : [методичні вказівки з розвитку лексики] / І. І. Ковалик, І. Й. Ощипко, Л. М. Полюга. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1990. – 264 с.

2. Колоїз Ж. Біблійна алюзія як засіб вираження авторської інтенції в романі Василя Шкляра «Залишенець. Чорний Ворон» / Жанна Колоїз // Науковий вісник Чернівецького університету : [зб. наук. праць]. – Вип. 659 : Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2013. – С. 3–9.

3. Тележкіна О. Діалог поетичних творів Степана Сапеляка і текстів релігійного змісту : лінгвостилістичне потрактування / Олеся Тележкіна // Науковий вісник Чернівецького університету : [зб. наук. праць]. – Вип. 772 : Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2016. – С. 106–109.

4. Ткаченко А. Мистецтво слова : Вступ до літературознавства : [підруч. для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Анатолій Ткаченко. – 2-ге вид. випр. і допов. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2003. – 448 с.

References

1. Kovalyk I. I. Leksyka poetychnykh tvoriv Ivana Franka : [metodychni vказivky z rozvytku leksyky] / I. I. Kovalyk, I. I. Oshchypko, L. M. Poliuha. – Lviv : Vyd-vo Lviv. un-tu, 1990. – 264 s.

2. Koloiz Zh. Bibliina aliuziia yak zasib vyrzhennia avtorskoi intentsii v romani Vasylia Shkliara «Zalyshenets. Chornyi Voron» / Zhanna Koloiz // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu : [zb. nauk. prats]. – Vyp. 659 : Romano-slov'ianskyi dyskurs. – Chernivtsi : Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 2013. – S. 3–9.

3. Tieliezhkina O. Dialoh poetychnykh tvoriv Stepana Sapeliaka i tekstiv relihiinoho zmistu : lnhvostylistychnе potraktuvannia / Olesia Tieliezhkina // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu : [zb. nauk. prats]. – Vyp. 772 : Romano-slov'ianskyi dyskurs. – Chernivtsi : Vydavnychiy dim «Rodovid», 2016. – S. 106–109.

4. Tkachenko A. Mystetstvo slova : Vstup do literaturoznavstva : [pidruch. dlia studentiv humanitarnykh spetsialnostei vyshchykh navchalnykh zakladiv] / Anatolii Tkachenko. – 2-he vyd. vypr. i dopov. – K. : VPTs «Kyivskyi universytet», 2003. – 448 s.

Умовні скорочення лексикографічних джерел

ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.

ЛСД – Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка]. – К. : Академія, 2007. – 752 с.

ЛЕ – Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К., 2011. – 844 с.

СУМ – Словник української мови : в 11-ти т. – К. : Наук. думка, 1977. – Т. VIII. – 927 с.

Джерела фактичного матеріалу

Мк., Мт., Бут., Йоан – Святе письмо Старого й Нового Завіту / [пер. І. Хоменка]. – Рим : Вид-во оо Василян, 1963. – 1463 с.

Фр. – Франко І. Вибрані твори : в 3-х т. Т. 1 : Поезії, поеми / І. Франко ; [ред. колегія : Валерій Скотний та ін. ; упор. Михайло Шалата]. – Дрогобич : Коло, 2004. – 824 с.

***Явир Лилия.** Аллюзивно-реминисцентный потенциал Библии в поэзии Ивана Франко. В статье исследуются особенности функционирования библейских аллюзий и реминисценций как главных репрезентантов сакрального в поэтическом речевом мышлении Ивана Франко. Выделены и разграничены библейские аллюзии и реминисценции поэтического дискурса писателя; определена их функциональная нагрузка и идейно-контекстуальная семантика. Проведены лингвостилистические студии над прецедентными аллюзиями и реминисценциями, которые выступают в поэзиях Ивана Франко концептуальными средствами выражения категории интертекстуальности.*

Ключевые слова: лексема, сакральное лингвопространство, Библия, библейские аллюзии, библейские реминисценции, интертекстуальность, прецедентные имена.

Yavir Liliya. The potential of Biblical allusions and reminiscences in Ivan Franko's poetry. The article is devoted to the research of Biblical allusions and reminiscences in their own linguistic aspect. The Biblical allusions and reminiscences are considered as the iconic representatives of the sacred in the language thinking of Ivan Franko. Biblical allusions and reminiscences of artist's poetic discourse are singled out and demarcated; the functional filling and conceptual contextual value of these units is identified. We held linguostylistic studios over precedent Biblical allusions and reminiscences that appear in Franko's poetry as conceptual means of expressions the category of intertextuality.

Key words: lexeme, sacred linguistic space, Bible, Biblical allusions, Biblical reminiscences, intertextuality, precedent names.